

בַּרְשָׁת

עֵקֶב

עַם אֲוֵנִק לֹוּם וְרַע"י

פרשת עקב

יב וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמְעוֹן אֶת
הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשָׁמְרָתֶם
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה
אֶלְהֵיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת
הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם׃
וַיְהִי חֲלָף דִּי תִקְבְּלוֹן יְתָ דִּינֵיָא הָאֵלִין

וְתִטְרוֹן וְתַעֲבֹדוֹן יִתְהוֹן וַיֵּטַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ
לְךָ יְתָ קִימָא וַיֵּת חֶסֶדָא דִּי קִיִּים
לְאַבְהֶתְךָ:

וְהִיָּה עֵקֶב תִּשְׁמָעוֹן. אִם הַמִּצּוֹת קִלּוֹת
שֶׁאָדָם דֵּשׁ בְּעֵקֶביו תִּשְׁמָעוֹן: וְשֹׁמֵר ה'
וְגו'. יִשְׁמֹר לְךָ הַבְּטָחָתוֹ:

יְגַאֲהֶבְךָ וַיְבָרְכְךָ וְהִרְבֶּךָ וַיְבָרְךָ
בְּרִי בְטָנְךָ וּבְרִי אֲדָמָתְךָ דְּגִנְךָ
וְתִירְשֶׁךָ וַיַּצְחֶרְךָ שְׁגָר אֲלֶפֶיךָ

וְעֵשְׂתָּרֹת צִאֲנָךְ עַל הָאָדָמָה

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לָתֵת

לָךְ:

וְיִרְחֲמֶנָּךְ וְיִבְרַכְנָךְ וְיִסְגִּינָךְ וְיִבְרַךְ

וְלָדָא דְמַעַךְ וְאַבָּא דְאַרְעָךְ עֲבוּרָךְ

וְחֲמֶרְךָ וּמִשְׁחָךְ בְּקָרִי תוֹרִיךְ וְעֵדְרִי

עֲנָךְ עַל אֶרֶץ דִּי קָיִים לְאַבְרָהָם

לְמִתָּן לָךְ:

שֶׁגֶר אֶלְפִיד. וְלָדִי בִקְרָד, שֶׁהִנֵּקְבָה

משגרת ממעיה: ועשתרות צאנך. מנחם

פירש אבירי בשן, מבוחר הצאן, כמו

עשתרות קרנים לשון חוזק, ואונקלוס

תרגם ועדרי ענך, ורבותינו אמרו למה

נקרא שמם עשתרות, שמעשרות את

בעליהן:

יד בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים לֹא

יִהְיֶה בְךָ עֶקֶר וְעֶקְרָה

וּבְבִחְמָתְךָ:

בְּרִיךְ תִּהְיֶה מִכָּל עַמִּמָּיָא לֹא יִהְיֶה בְךָ

עֶקֶר וְעֶקְרָא וּבְבַעֲיָרָךְ:

עקר. שאינו מזליד:

טו וְהַסִּיר יְהוָה מִמֶּנָּךְ כָּל חֲלִי

וְכָל מַדּוּי מִצָּרִים הָרָעִים

אֲשֶׁר יִדְעָתָ לֹא יִשְׁימָם בָּךְ:

וְנָתַנָּם בְּכָל שְׁנֵאֵיךְ:

וַיַּעֲדֵי יי מִנָּךְ כָּל מַרְעִין וְכָל מַכַּת־שִׁי

מִצָּרִים בִּישִׁיא דִּי יִדְעָתָ לֹא יִשְׁוֹנוּן בָּךְ:

וַיִּתְּנוּן בְּכָל סְנֵאֵךְ:

טו וְאַכְלֶתָּ אֶת כָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תַחֲוֶם

עֵינֶךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת

אֱלֹהֵיהֶם כִּי מוֹקֵשׁ הוּא לָךְ׃

וּתְגַמֵּר יָת כָּל עַמֵּמִיּא דִּי יִי אֱלֹהֶךָ יִהְיֶה

לָךְ לֹא תַחֲוֶם עֵינֶךָ עֲלֵיהֶוֹן וְלֹא תַפְלֹחַ

יָת טַעֲוִיתְהוֹן אֲרִי לְתַקְלָא הוּא לָךְ׃

יז כִּי תֹאמַר בְּלִבִּי רַבִּים

הַגּוֹיִם הֲאֵלָּה מִמֶּנִּי אֵיכָּה

אוכל להורישם:

דילמא תימר בלבבך סגי אין עממא

האלין מני אכדין אכול לתרכותהון:

כי תאמר בלבבך. על כרחך לשון דלמא

הוא, שמא תאמר בלבבך, מפני שהם

רבים לא אוכל להורישם, אל תאמר כן,

לא תירא מהם, ולא יתכן לפרשו באחת

משאר לשונות של כי, שיפול עליו שוב

לא תירא מהם:

יה לא תירא מהם זכר תזכר

אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לְפָרְעָה וּלְכָל מִצְרַיִם:

לֹא תִדְחַל מִנְהוֹן מִדְּכַר תִּדְכַּר יְיָ

עֲבַד יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעָה וּלְכָל מִצְרַיִם:

יְיָ הַמַּסֵּת הַגְּדֹלָת אֲשֶׁר רָאוּ

עֵינֶיךָ וְהָאֵתָת וְהַמִּנִּפְתִּים וְהַיִּיד

הַחֲזָקָה וְהַזִּרְעַ הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר

חֻצְצָאךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֵּן יַעֲשֶׂה

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל הָעַמִּים אֲשֶׁר

אַתָּה יֵרָא מִפְּנֵיהֶם:

נִסִּין רַב־בִּין דִּי חֲזָא עֵינֶךָ וְאַתִּיא

וּמוֹפְתִיא וִידָא תִּקְפְּתָא וְדָרְעָא

מִרְמָמָא דִּי אֶפְקֶךָ יִי אֱלֹהֶךָ כֵּן יַעֲבֹד

יִי אֱלֹהֶךָ לְכֹל עַמִּמִּיא דִּי אַתָּ דָּחַל

מִקְדָּמֵיהוֹן:

הַמִּסּוֹת. נִסְיוֹנוֹת: וְהָאוֹתוֹת. כְּגוֹן וִיֵּהִי

לְנַחֵשׁ, וְהָיוּ לְדָם בִּיבֶשֶׁת: הַמַּפּוֹתִים.

הַמִּכּוֹת הַמוֹפְלְאוֹת: וְהָיִד הַחֲזָקָה. זֶה

הַדְּבָר: וְהַזְרוּעַ הַנִּטְוִיָּה. זֶה הַחֲרָב שֶׁל מַכָּת

בכורות:

כ וְגַם אֶת הַצִּרְעָה יִשְׁלַח יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ בָּם עַד אֲבֹד הַנְּשֹׂאִים

וְהַנְּסֹתָיִם מִפְּנֶיךָ:

וְאַף יֵת עֲרֵעִיתָא יִגְרִי יִי אֱלֹהֶךָ בְּהוֹן

עַד דִּיבְדוֹן דְּאִשְׁתָּארוּ וְדִאֲטַמְרוּ

מִקְדָּמָךְ:

הַצִּרְעָה. מִיָּן שְׂרָץ הָעוֹף, שֶׁהִיטָה זֹרֶקֶת

בָּהֶם מֵרָח וּמִסְרִסְתָּן וּמִסְמָאָה אֶת עֵינֵיהֶם,

בכל מקום שהיו נסתרים שם:

כא לא תערין מפניהם כי יהוה

אלהיה בקרבך אל גדול

ונורא:

לא תתבר מקדמיהון ארי יי אלהך

שכנתה בינך אלהא רבא ודחילא:

כב ונשל יהוה אלהיה את

הגוים האל מפניהך מעט מעט

לא תוכל כלותם מהר פן

תַּרְבֵּה עַלֶיךָ חַיֵּת הַשָּׂדֶה:

וַיִּתְּרֶךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ יֵת עַמְּמִיא הָאֵלִין

מִקְדָּמָךְ זֶעַר זֶעַר לֹא תִכּוֹל לְשַׁצִּי

וַתִּהְיוֹן בְּפָרִי עַדִּי לְמֵא תִסְגִּי עֶלְךָ

חַיֵּוֹת בְּרָא:

פֶּן תִּרְבֶּה עַלֶיךָ חַיֵּת הַשָּׂדֶה. וְהִלָּא אִם

עוֹשִׂין רְצוֹנִי שֶׁל מְקוֹם אֵין מִתִּירָאִין מִן

הַחַיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר וְחַיֵּת הַשָּׂדֶה הַשְּׁלֵמָה לָךְ,

אִלָּא גִלּוּי הִיָּה לִפְנֵי שַׁעֲתִידִין לַחֲטוּא:

כִּג וְנִתְּנָם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ

וְהַמָּם מְהוּמָה גְדֹלָה עַד

הַשְּׂמֵרָם:

וַיִּמְסְרֵנוּן יְיָ אֱלֹהֶיךָ קִדְמָךָ וַיִּשְׁגְּשְׁנוּן

שְׂגוּשׁ רַב עַד דִּישְׁתַּצוֹן:

והמם. נקוד קמ"ץ בולו, לפי שאין מ"ם

אחרונה מן היסוד, והרי הוא כמו והם

אותם, אבל והמם גלגל עגלתו, בולו יסוד,

לפיכך חציו קמ"ץ וחציו פת"ח, כשאר

פעל של שלש אותיות:

בד וְנָתַן מַלְכֵיהֶם בִּידֶךָ

וְהֵאֱבֹדְתָּ אֶת שְׁמִי מִתַּחַת

הַשָּׁמַיִם לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ

בְּפָנֶיךָ עַד הַשְׁמֹדֶה אֹתָם:

וַיִּמָּסַר מַלְכֵיהוֹן בְּיָדְךָ וְתוֹבַד יְת שְׁמֵהוֹן

מִתַּחוֹת שְׁמִי לֹא יִתְעַתֵּד אִישׁ קִדְמוֹ

עַד דִּתְשִׁי צִי יְתֵהוֹן:

כֹּה פָסִילִי אֶלֹהֵיהֶם תִּשְׁרַפוּן

בְּאֵשׁ לֹא תִחַמְדוּ כְּסָף וְזָהָב

עֲלֵיהֶם וְלִקְחֹתָ לָךְ פֶּן תִּוְקַשׁ

בוּ כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

הוא:

צִלְמִי טַעוֹתָהוֹן תוֹקְדוֹן בְּנוֹרָא לֹא

תַּחֲמִיד כַּסְפָּא וְדַהֲבָא דִּי עַל־יְהוֹן וְתַסֵּב

לָךְ דִּילְמָא תַתְקַל בֵּה אַרִי מַרְחָקָא דִּי־

אַלְהֶךָ הוא:

בוֹלָא תַבִּיא תוֹעֲבָה אֶל בֵּיתְךָ

וְהִי־תָ חֵרֶם כַּמְהוֹ שִׁקְמָן

תַּשְׁקִצְנוּ וְתַעֲב תַתְעֲבָנוּ כִּי

חֶרֶם הוּא:

וְלֹא תֵעַל דְּמַרְחָק לְבֵיתְךָ וְתֵהִי חֶרְמָא

כּוֹתֶה שֶׁקָּצָא תִשְׁקָצֶנָה וְרַחֲקָא

תִּרְחֲקֶנָה אֲרִי חֶרְמָה הוּא:

דברים פרק-ח

א כָּל הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה

הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן

תַּחֲיֶיךָ וְרַבִּיתֶם וּבֵאתֶם

וַיִּרְשָׁתֶם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר

נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם׃

כָּל תַּפְקֻדָּתָא דִּי אֲנָא מִפְקֹדֵךְ יוֹמָא

דִּין תִּטְרוֹן לְמַעַבְדּ בְּדִיל דְּתִיחוֹן

וְתִסְגֹּון וְתִיתוֹן וְתִירְתוֹן יְת אֶרְעָא דִּי

קָיִים יִי לְאַבְרָהָם׃

כל המצוה. בפשוטו. ומדרש אגדה, אם

התחלת במצוה גמור אותה, שאינה

נקראת המצוה אלא על שם הגומרה,

שנאמר ואת עצמות יוסף אשר העלו בני

ישראל ממצרים קברו בשכם, והלא משה
לבדו נתעסק בהם להעלותם, אלא לפי
שלא הספיק לגמרה וגמרה ישראל,
נקראת על שמם:

ב וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדָּרֶךְ אֲשֶׁר
חָלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה
אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לַמַּעַן
עֲנֹתְךָ לְנִסּוֹתֶיךָ לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר
בְּלִבְךָ הִתְשַׁמֵּר (מצותו)

מִצּוֹתָיו אִם לֹא:

וְתִדְבֹר יֵת כָּל אֲרָחָא דִּי דְבִרְךְ יִי

אֱלֹהֶךָ דְּנֵן אַרְבַּעִין שָׁנִין בְּמִדְבָּרָא

בְּדִיל לְעֲנִיּוֹתְךָ לְנִסִּיּוֹתְךָ לְמַדֵּעַ יֵת דִּי

בְּלִבְךָ הִתַּטֵּר פְּקוּדוֹהִי אִם לֹא:

הַתְּשִׁמּוֹר מִצּוֹתָיו. שְׁלֹא תִנְסֶהוּ וְלֹא

תַּהֲרֹה אַחֲרָיו:

ג וַיַּעֲבֹד וַיִּרְעֹב וַיֵּאֱכֹל אֶת

הַמֶּן אֲשֶׁר לֹא יָדְעָתָּ וְלֹא

יִדְעוֹן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ

כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יַחְיֶה

הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצֵא כִּי

יִהְיֶה יַחְיֶה הָאָדָם:

וְעֲנִיךָ וְאֶכְפֹּנְךָ וְאוֹכְלְךָ יֵת מִנָּא דִּי לֹא

יִדְעַת וְלֹא יִדְעוֹן אֲבֹהֶתֶיךָ בְּדִיל

לְאוֹדְעוֹתְךָ אֲרִי לֹא עַל לַחֲמָא

בְּלַחֲדוּהִי מִתְקִים אֲנָשָׁא אֲרִי עַל כָּל

אַפָּקוֹת מִימָרָא דִּי יִתְקִים אֲנָשָׁא:

ד שְׁמֹלֶתְךָ לֹא בִלְתָּה מֵעַלְיָךְ

וְרִגְלְךָ לֹא בִצְקָה זֶה אַרְבַּעַיִם

שָׁנָה:

כְּסוּתְךָ לֹא אֲבִי־אֵת מִנְךָ וּמִסָּנְךָ לֹא

יִחַפוּ דָּנָן אַרְבַּעַיִן שָׁנִין:

שְׁמֹלֶתְךָ לֹא בִלְתָּה. עֲנִי כְבוֹד הָיוּ שְׁפִין

בְּכִסּוֹתָם וּמִגֹּהֲצִים אוֹתָם כְּמִין כִּלִּים

מִגֹּהֲצִים, וְאֵף קִטְנִיהֶם כְּמוֹ שֶׁהָיוּ גְדִלִים

הָיָה גָדֹל לְבוּשָׁן עֲמָהֶם, כְּלָבוּשׁ הַזֶּה שֶׁל

חֹמֶט שֶׁגָדֹל עִמּוֹ: לֹא בִצְקָה. לֹא נִפְחָה

כבצק, בדרך הולכי יחף שרגליהם

נפוחות:

ה וידעת עם לבבך כי פאשר

ייסר איש את בנו יחזה

אלהיך מיסרך:

ותדע עם לבך ארי כמא די מאלף

גברא ית ברה יי אלהך מאלף לך:

ו ושמרת את מצות יחזה

אלהיך ללכת בדרךיו וליראה

אֶת־:

וְתֵטֵר יְת פִּקּוּדֵי־א דִּי אֱלֹהֶךְ לְמַהֶךְ

בְּאַרְחֵן דְּתִקְנֵן קְדָמוֹהִי וּלְמַדְחֵל יְתֵה:

ז כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶךְ אֶל

אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלִי מַיִם

עֵינֹת וְתַחֲמוֹת יִצְאִים בְּבִקְעָה

וּבְחֹרִ:

אֲרִי יִי אֱלֹהֶךְ מַעֲלֶךְ לְאַרְעָא טַבְתָּא

אַרְעָא נִגְדָא נַחֲלִין דְּמִיִּין מִבּוּעֵי עֵינֹן

וְתִהְיוּמִין נִפְקִין בְּבִקְעֹן וּבְטוֹרִין:

ח אֶרֶץ חֹטָה וְשֹׁעֲרָה וְגִפּוֹן

וְתֵאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן

וְדִבְשׁ:

אֶרֶץ חֹטִין וְסַעֲרִין וְגוֹפְנִין וְתֵאֵנִין

וְרִמּוֹנִין אֶרֶץ דְּזִיתָהָ עֶבְדִּין מִשְׁחָא

וְהִיא עֶבְדָּא דְּבִשׁ:

זֵית שֶׁמֶן. זֵיתִים הָעוֹשִׂים שֶׁמֶן:

ט אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכָּנָתָא

תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תַחֲסֹר כֹּל

בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִנֶיהָ בְּרִזְלָה

וּמַהֲרִיָּה תַחֲצֹב נְחֹשֶׁת:

אֶרֶץ דִּי לֹא בְעֲצוּרִין (נ"א בְּמִסְכָּנוֹ)

תִּיכּוֹל בָּהּ לַחֲמָא לֹא תַחֲסֹר כָּל מִדֵּעַם

בָּהּ אֶרֶץ דִּי אֲבִנֶהָ פְּרִזְלָה וּמַטוֹרֶהָ

תַּפְסוּל נְחֹשֶׁא:

וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבִרְכַתְּ אֶת

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה

אֲשֶׁר נָתַן לָךְ:

וְתִכּוֹל וְתִשְׁבַּע וְתִבְרַךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ

עַל אֶרְעָא טַבָּתָא דִּיהֵב לָךְ:

יֵא טַבָּתָא הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן

תִּשְׁכַּח אֶת יְחֻזָּה אֱלֹהֶיךָ

לְבַלְתִּי שְׁמִי מִצֹּתִי

וּמִשְׁפָּטִי וְחֻקֹּתִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי

מִצְוַת הַיּוֹם:

אֶסְתַּמֵּר לָךְ דִּלְמָא תִּתְנַשֵּׂי יְת דַּחֲלָתָא

דִּי אֱלֹהֶךָ בְּדִיל דְּלֹא לְמַטַּר פְּקוּדוֹהִי

וְדִינוֹהִי וְקִימוֹהִי דִּי אֲנָא מִפְּקֻדָּךְ יוֹמָא

דִּין:

יב פֶּן תֹּאכַל וְשָׁבַעְתָּ וּבָתִּים

טָבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁבַּת:

דִּלְמָא תִּיכּוֹל וְתִשְׁבַּע וּבָתִּין שְׁפִירִין

תִּבְנֶי וְתִיתַב:

יג וּבְקֹרֶךְ וְצֹאנֶךָ יִרְבֵּינָּךְ וְכֶסֶף

וְזָהָב יִרְבֶּה לָּךְ וְכָל אֲשֶׁר לָּךְ

יִרְבֶּה:

וּתְוֹרֶךְ וְעֶנְךָ יִסְגֹּן וְכֶסֶף וְזָהָב

יִסְגֹּא לָּךְ וְכָל דֵּי לָּךְ יִסְגֹּא:

יד וְרֵם לְבָבְךָ וְשָׂכַחַת אֶת

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֶךָ מֵאֶרֶץ

מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

וִירִים לְבָבְךָ וְתַנְשִׁי יָת דַּחֲלָתָא דִּי

אֱלֹהֶיךָ דִּי אֶפְקֹךְ מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם

מִבֵּית עֲבָדוֹתָא:

טו הַמּוֹלִיכֶךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל

וְהַנּוֹרָא נַחֲשׁ שָׂרָף וְעֶקְרָב

וְצִמְאֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם

הַמּוֹצִיא לָךְ מַיִם מִצּוֹר

הַחֲלִמִישׁ:

דְּדַבֵּרְךָ בְּמִדְבָּרָא רַבָּא וְדַחֲלָא אֶתְר

חַיּוֹן קָלֹן וְעֶקְרָבִין וּבֵית צִחֹנָא אֶתְר

דִּי לֵית מִיָּא דְּאַפֵּק לָךְ מִיָּא מִטַּנָּרָא

תְּקִיפָא:

טו חֲמַאכְלָךְ מִן בְּמִדְבָּר אֲשֶׁר

לֹא יִדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן עֲנֶתְךָ

וְלְמַעַן נִסִּיתְךָ לְהִיטִיבְךָ

בְּאַחֲרִיתֶךָ:

דְּאוּכַלְךָ מִנָּא בְּמִדְבָּרָא דִּי לֹא יִדְעוּן

אֲבֹתֶךָ בְּדִיל לְעֲנִיּוּתֶךָ וּבְדִיל

לְנִסִּיּוֹתֶךָ לְאוּטָבָא לָךְ בְּסוּפָךְ:

יִזְ וְאֶמְרָתָּ בְּלִבְּךָ כְּחִי וְעֶצֶם

יָדַי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה:

וְתִימַר בְּלִבְּךָ חֵילִי וּתְקַף יָדֵי קִנּוּ לִי

יָת נִכְסֵיָא הָאֵלֵין:

יח וְזָכַרְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי

הוּא הִנִּיתָן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל

לְמַעַן הָקִים אֶת בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר

נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם בְּיוֹם הַזֶּה:

וְתִדְבֹר יָת יִי אֱלֹהֶיךָ אֲרִי הוּא יִהְיֶה לָּךְ

עֲצֵה לְמִקְנִי נִכְסִין בְּדִיל לְקַיֵּמָא יֵת

קַיֵּמָה דִּי קַיִים לְאַבְהֶתֶךָ כִּיּוֹמָא הַדִּין:

יֵט וְהִיָּה אִם שָׁכַח תִּשְׁכַּח אֶת

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִלַּכְתָּ אַחֲרֵי

אֱלֹהִים אַחֲרִים וַעֲבַדְתָּם

וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם הִעַדְתִּי בָכֶם

הַיּוֹם כִּי אֶבְדֶּה תֵּאבְדוּן:

וַיְהִי אִם מִנְשָׂאָה תִנְשִׂי יֵת דַּחֲלָתָא דִּי

אֱלֹהֶךָ וּתְהִי בְּתֵר טַעוֹת עַמִּיָּא

וְתַפְלַחְנוּן וְתִסְגֹּד לְהוֹן אֲסֵהֲדִית בְּכוֹן

יוֹמָא דִּין אַרִי מִיבֵד תִּיבְדוֹן:

כ כַּגֻּזִים אֲשֶׁר יְהוָה מַאֲבִיד

מִפְּנֵיכֶם כֵּן תֵּאבְדוֹן עֵקֶב לֹא

תִּשְׁמַעוֹן בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

כַּעֲמִיָּא דִּי יִי מַאֲבִיד מִקְדָּמִיכוֹן כֵּן

תִּיבְדוֹן חֲלָף דְּלֹא קַבְּלָתוֹן בְּמִימְרָא

דִּי אֱלֹהֵיכֶם:

א שִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל אֶתְּהָ עֵבֶר

הַיּוֹם אֶת הַיַּרְדֵּן לְבָא לְרֵשֶׁת

גִּזְרֵים גְּדֹלִים וְעֲצוּמִים מִמֶּךָּ

עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת בַּשָּׁמַיִם:

שִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל אֶתְּ עֵבֶר יוֹמָא דִּין יֵת

יַרְדֵּנָא לְמִיעַל לְמִירַת עַמּוּמִין רַבְרַבִּין

וְתַקִּיפִין מִנָּךְ קְרוּיִן רַבְרַבִּין וְכָרִיכִין עַד

צִית שְׁמִיא:

גדולים ועצומים ממך. אתה עצום, והם

עצומים ממך:

ב עם גדול ורם בני ענקים

אשר אתה ידעת ואתה

שמעת מי יתיצב לפני בני

ענק:

עם רב ותקיף בני גבריא די את

ידעת ואת שמעת מן יכול למיקם

קדם בני גבריא:

ג וידעת היום כי יהיה אלהיך

הוא העֵבֶר לְפָנֶיךָ אִישׁ אֲכִלָּה

הוא יִשְׁמִידם וְהוא יִכְנִיעֵם

לְפָנֶיךָ וְהוֹרֵשֶׁתָּם וְהֵאֱבֹדָתָם

מֵהָר פֶּאֶשׁוּר דְּבָר יְהוָה לְךָ:

וְתִדַּע יוֹמָא דִּין אֲרִי יִי אֱלֹהֶךָ הוא

דְּעֵבֶר קִדְמָךְ מִימְרָה אִשָּׁא אֲכִלָּה הוא

יִשְׁצַנּוֹן וְהוא יִתְרַכְּנוֹן קִדְמָךְ וְיִתְרַכְּנוֹן

וְתוֹבְדָנוֹן בְּפָרִיעַ כְּמָא דִּי מַלִּיל יִי לְךָ:

שְׁלִיטִי אֵל תֹּאמַר

בְּלִבְּךָ בַּהֲדָף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אַתָּה מִלְּפָנֶיךָ לֹאמַר בְּצִדְקָתִי

הִבִּיאֵנִי יְהוָה לְרֵשֶׁת אֶת

הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרֵשֶׁת הַגּוֹיִם

הָאֵלֶּה יְהוָה מִזִּרְיָם מִלְּפָנֶיךָ׃

לֹא תִימַר בְּלִבְּךָ בְּדִיתָבַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ

יִתְּהוֹן מִקֶּדֶם לְמִימַר בְּזָכוֹתַי אֶעֱלֵנִי

יְיָ לְמִירַת יְת אֶרְעָא הֲדָא וּבְחוּבֵי

עַמִּמִּיא הָאֵלִין יְיָ מִתְּרַכְּהוֹן מִקֶּדֶם:

אֵל תֹּאמַר בְּלִבְבְּךָ. צְדָקָתִי וְרַשְׁעַת הַגּוֹיִם

גִּרְמוֹ:

הָ לֹא בְּצִדְקָתְךָ וּבִישׁוֹר לְבַבְךָ

אֶתָּה בָּא לְרֵשֶׁת אֶת אֲרָצָם

כִּי בְּרַשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יִחְזָה

אֶלֶּהֶיךָ מִזִּרְיָשָׁם מִפְּנֶיךָ וּלְמַעַן

הַקִּיָּם אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע

יְהוָה לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם

לְיִצְחָק וּלְיִעֲקֹב:

לֹא בְּזָכוֹתָּ וּבִקְשִׁיטוֹת לָבָךְ אֶת עֲלִל

לְמִירַת יֵת אֶרֶץ עֵהוּן אֲרִי בְּחוּבֵי עַמִּמֵּיא

הָאֵלִין יִי אֱלֹהֶךָ מִתְּרַכְּהוֹן מִקְדָּמָךְ

וּבְדִיל לְאַקְמָא יֵת פִּתְגָמָא דִּי קַיִים יִי

לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִעֲקֹב:

לֹא בַצְדָקָתְךָ וְגו' אֶתְּהָ בֵּא לְרֵשֶׁת וְגו' כִּי

ברשעת הגוים. הרי כי משמש בלשון

אלא:

וַיִּדְעֶתָ כִּי לֹא בְּצַדִּיקוֹתַי יִהְיֶה

אֱלֹהֵיךָ נָתַן לְךָ אֶת הָאָרֶץ

הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם

קָשָׁה עָרַף אֶתָּה:

וַתִּדַּע אֲרִי לֹא בְּזָכוֹתַי יִי אֱלֹהֶיךָ יֵהֵב

לְךָ יְת אֶרֶץ טַבָּתָא הָדָא לְמִירְתָּהּ

אֲרִי עַם קָשִׁי קָדַל אֶתָּה:

זֶכֶּרְךָ אֵל תִּשְׁכַּח אֶת אֲשֶׁר

הִקְצַפְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

בַּמִּדְבָּר לְמַן הַיּוֹם אֲשֶׁר יֵצְאָתָּ

מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בְּאֶכָּם עַד

הַמָּקוֹם הַזֶּה מִמִּרְיָם הַיִּיתָם עִם

יְהוָה:

הוּא דָכִיר לֹא תִנְשִׂי יָת דִּי אֶרְגִּזְתָּא

קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּרָא לְמַן יוֹמָא דִּי

נִפְקַתָּא מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם עַד מִיִּתְיַכּוֹן

עַד אֶתְרָא הֵדִין מִסְרֵבִין הוֹיתוּן קָדָם

יִי:

ח וּבַחֲרֵב הִקְצַפְתֶּם אֶת יְהוָה

וַיִּתְאַנֶּף יְהוָה בָּכֶם לְהַשְׁמִיד

אֶתְכֶם:

וּבַחֲרֵב אֶרְגְּזוּתוֹן קָדָם יִי וַהֲוֶה רִגְזוֹ מִן

קָדָם יִי בְכוֹן לְשִׁיצָאָה יִתְכוֹן:

ט בַּעֲלֹתִי הִהְרָה לְקַחַת לִוְחֹת

הָאֲבָנִים לִוְחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר

כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם וְאַשְׁבּ בְּהָר

אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה

לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא

שָׁתִיתִי:

בְּמִסְקִי לְטוֹרָא לְמַסֵּב לַוָּחִי אֲבִנִּיא

לַוָּחִי קָיָמָא דִּי גִזֹּר יֵי עִמְכוֹן וִיתְבִּית

בְּטוֹרָא אַרְבָּעִין יָמִין וְאַרְבָּעִין לַיְלֹן

לֶחֶמָא לֹא אָכַלְתִּי וּמַיָּא לֹא שָׁתִיתִי:

וְאַשְׁבּ בְּהָר. אֵין יְשִׁיבָה אִלָּא לְשׁוֹן עִכְבָּה:

וַיֵּתֶן יְהוָה אֵלַי אֶת שְׁנֵי

לוחות האבנים כתובים

באצבע אלהים ועליהם ככל

הדברים אשר דבר יְהוָה

עמכם בחר מתוך האש ביום

הפֶּהֱלִל:

ויהב יי לי ית תרין לוחי אבניא

כתיבין באצבעא דיי ועליהון ככל

פתגמיא די מליל יי עמכון בטורא

מִגֹּאֲשֶׁתָּא בְּיוֹמָא דְקָהְלָא:

לַחַת. לַחַת כְּתִיב, שֶׁשְׁתִּיהֶן שְׁוֹת:

יֵא וַיְהִי מִמָּקֵץ אַרְבַּעִים יוֹם

וְאַרְבַּעִים לַיְלָה נָתַן יְהוָה אֵלַי

אֶת שְׁנֵי לַחַת הָאֲבָנִים לַחֹת

הַבְּרִית:

וַהֲוָה מְסוּף אַרְבַּעִין יָמִין וְאַרְבַּעִין

לַיְלֹון יֵהב יִי לִי ית תִּרְיִן לוֹחִי אֲבָנִיא

לוֹחִי קִימָא:

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד

מֵהָר מִנִּזְה כִּי שָׁחַת עַמֶּךָ אֲשֶׁר

הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם סָרוּ מֵהָר מִן

הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עָשׂוּ לָהֶם

מִסָּכָה:

וַאֲמַר יי לִי קוּם חוּת בְּפָרִיעַ מִכָּא אֲרִי

חֲבִיל עַמֶּךָ דִּי אֶפְקָתָא מִמִּצְרַיִם סָטוּ

בְּפָרִיעַ מִן אֲרָחָא דִּי פִקְדָתְנוֹן עֲבָדוּ

לְהוֹן מִתְכָּא:

יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר

רְאִיתִי אֶת הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה עִם

בְּנֵי עֶרְכָּה הוּא:

וַאֲמַר יִי לִי לְמִימָר גְּלִי קִדְמִי יְתַעַמֵּא

הַדִּין וְהָא עִם קִשִּׁי קִדְל הוּא:

יד הָרָף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם

וְאַמְחָה אֶת שָׂמָם מִתַּחַת

הַשָּׁמַיִם וְאַעֲשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי

עֶצוֹם וָרַב מִמֶּנּוּ:

אֵנֶחָ בְּעֵיתָךְ מִקֶּדְמִי וְאַשְׁצִנּוּן וְאַמְחִי

יָת שְׁמֵהוּן מִתְּחוֹת שְׁמִיָּא וְאַעֲבֹד יָתְךָ

לְעַם תְּקִיף וְסָגִי מִנְהוּן:

טו וְאַפֵּן וְאַרְדּוּ מִן הָהָר וְהָהָר

בְּעֵר בְּאֵשׁ וְשָׁנִי לִזְחָת הַבְּרִית

עַל שְׁתֵּי יָדַי:

וְאַתְּפָנִיתִי וְנִחַתִּית מִן טוֹרָא וְטוֹרָא

בְּעֵר בְּאֵשׁתָּא וְתִרִין לוֹחֵי קִימָא עַל

תְּרֵיתִין יָדַי:

טו וַאֲרָא וְהָנָה חֲטֵאתָם לַיהוָה

אֱלֹהֵיכֶם עֲשִׂיתָם לָכֶם עֵגֶל

מִמִּסְכָּה סִרְתָּם מִיָּהָר מִן הַדֶּרֶךְ

אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶתְכֶם:

וַחֲזִיתִי וְהֵא חֲבָתוֹן קָדָם יי אֱלֹהֵכֶם

עֲבַדְתוֹן לָכֶם עֵגֶל מִתְכָּא סִטִּיתוֹן

בַּפְּרִיעַ מִן אֲרָחָא דִּי פִקִּיד יי יִתְכוֹן:

יז וַאֲתַפֵּשׁ בְּשָׁנִי חֲלָחַת

וַאֲשַׁלְכֶם מֵעַל שְׁתִּי יְדֵי

וְאַשְׁבְּרֵם לְעֵינֵיכֶם:

וְאַחֲדִית בְּתָרִין לוֹחֲיָא וּרְמִיתְנוּן מֵעַל

תַּרְתִּין יָדֵי וְתַבְרַתְנוּן לְעֵינֵיכוֹן:

יח וְאַתְנַפַּל לְפָנֵי יְהוָה

כָּרְאֵשְׁנָה אַרְבַּעִים יוֹם

וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא

אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל

כָּל חַטֹּאתֶיכֶם אֲשֶׁר חָטֵאתֶם

לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה

לְהַכְעִימוּ:

וְאַשְׁתַּטַּחֲתִית קָדָם יְיָ כְּקִדְמִיתָא אַרְבַּעִין
יָמִין וְאַרְבַּעִין לֵילֹן לְחֶמְא לֹא
אֲכָלִית וּמִיָּא לֹא אֲשַׁתִּיתִי עַל כָּל
חֻבִּיכֹון דִּי חֲבַתֹּון לְמַעַבְדִּי דְּבִישׁ קָדָם
יְיָ לְאַרְגִּזָּא קְדָמוֹהִי:

וְאַתְנַפֵּל לְפָנֵי ה' כְּרַאשׁוֹנָה אַרְבַּעִים יוֹם.
שְׁנֵאמַר זַעֲתָה אֲעֹלָה אֶל ה' אוֹלִי אֲכַפְרָה,
בְּאוֹתָהּ עֲלִיָּה נִתְעַכַּבְתִּי אַרְבַּעִים יוֹם,
נִמְצְאוּ כָלִים בְּכ"ט בֵּאב, שְׁהוּא עֹלָה

בשמונה עשר בתמוז, בו ביום נתרצה
הקדוש ברוך הוא לישראל ואמר לו
למשה פסל לך שני לוחות, עשה עוד מ'
יום, נמצאו כלים ביום הכפורים, בו ביום
נתרצה הקב"ה לישראל בשמחה ואמר לו
למשה סלחתי כדברך, לכך הוקבע
למחילה ולסליחה, ומנין שנתרצה ברצון
שלם, שנאמר בארבעים של לוחות
אחרונות ואנכי עמדתי בהר כימים
הראשונים, מה הראשונים ברצון אף
אחרונים ברצון, אמור מעתה, אמצעיים

היו בכעס:

יֵט כִּי יִגְרָתִי מִפְּנֵי הָאֵף וְהַחֲמָה

אֲשֶׁר קִצַּף יְהוָה עָלֵיכֶם

לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וַיִּשְׁמַע יְהוָה

אֱלֹהֵי גַם בַּפֶּעַם הַהוּא:

אֲרִי דַחֲלִית מִקֶּדֶם רָגֹזָא וַחֲמָתָא דִּי

רָגֹז יִי עָלֵיכוֹן לְשַׁצָּאָה יִתְכוֹן וְקַבִּיל יִי

צְלוֹתִי אֵף בְּזִמְנָא הַהִיא:

כּ וּבְאַהֲרֹן הִתְאַנֵּף יְהוָה מְאֹד

לְהַשְׁמִידוֹ וְאֶת־כָּל־גַּם בְּעַד

אַהֲרֹן בְּעֵת הַהוּא:

וְעַל אַהֲרֹן הָיָה רִגְזוֹ מִן־קֶדֶם יְיָ לְחַדָּא

לְשִׁצִיּוֹתָהּ וְצִלִּיתִי אֶף עַל אַהֲרֹן

בְּעֶדְנָא הֵהיא:

ובאהרון התאנף ה'. לפי ששמע לכם:

להשמידו. זה כלוי בנים, וכן הוא אומר

ואשמיד פריז ממעל: ואתכלל גם בעד

אהרון. והועילה תפלתו לכפר מחצה,

ומתו שנים ונשארו השנים:

כא וְאֵת חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר

עֲשִׂיתֶם אֵת הָעֵגֹל לְקַחְתִּי

וְאֲשַׁרְף אֹתוֹ בְּאֵשׁ וְאַכֹּת אֹתוֹ

טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר יִדַּק

לְעֹפָר וְאֲשַׁלֶּךְ אֵת עֲפָרוֹ אֶל

הַנַּחֲלִי הַיָּרֵד מִן הַהָר:

וְיֵת חֹבֶתְכוֹן דִּי עֲבַדְתוֹן יֵת עֵגֹלֹא

נִסְבִּית וְאוֹקֵדִית יִתָּה בְּנוֹרָא וְשִׁפִּית

יִתָּה בְּשׁוּפִינָא יְאוֹת עַד דִּי הָוָה דִּקִּיק

לְעִפְרָא וְרֵמַת יֵת עֵפְרָה לְנַחֲלָא דְנַחַת

מִן טוֹרָא:

טחון. לשון הווה, כמו הלוך וכלות.

מולאנ"ט בלע"ז:

כב וּבֵת בְּעֵרָה וּבְמִסָּה וּבְקִבְרֹת

הַתְּאֵוָה מִקְצָפִים הֵייתָם אֶת

יְהוָה:

וּבְדִלְקָתָא וּבְנִסְתָּא וּבְקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי

מִרְגְּזִין הוֹיִתוּן קָדָם יי:

כג וּבְשִׁלַּח יְהוָה אֶתְכֶם מִקֶּדֶשׁ
בְּרִנֵּעַ לֵאמֹר עֲלוּ וְרִשּׁוּ אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם
וְתִמְרוּ אֶת פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא שָׁמַעְתֶּם
בְּקוֹלוֹ:

וכד שִׁלַּח יי יִתְּכוֹן מִרְקָם גִּיֹאֵה לְמִימַר
סְקוּ וְאַחֲסִינוּ יְת אֶרְעָא דִּי יְהִבִּית לְכוֹן
וְסִרְבַּתוֹן עַל גִּזְרַת מִימְרָא דִּי אֱלֹהֵכוֹן

וְלֹא הֵימָּנְתוֹן לָהּ וְלֹא קִבַּלְתוֹן

לְמִימְרָהּ:

כַּד מִמָּרִים הָיִיתָ עִם יְהוָה

מִיּוֹם דַּעַתִּי אֶתְכֶם:

מִסֶּרְבִּין הִוִּיתוֹן קָדָם יְיָ מִיּוֹמָא דִּידְעִית

יְתִכּוֹן:

כֹּה וְאַתְּ נִפְּלָ לִפְנֵי יְהוָה אֵת

אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאַתְּ אַרְבָּעִים

הַלֵּילָה אֲשֶׁר הִתְנַפַּלְתִּי בִּי

אָמַר יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם:

וְאַשְׁתַּחֲוִית קֶדֶם יְיָ יְתֹאבְעֵין יַמִּין

וְיְתֹאבְעֵין לִילּוֹן דִּי אַשְׁתַּחֲוִית אֲרִי

אָמַר יְיָ לְשַׁצָּאָה יְתִכּוֹן:

וְאַתְנַפֵּל וְגו'. אֵלּוּ הֵן עֲצָמָם הָאֲמוּרִים

לְמַעֲלָה, וּכְפֹלֶן כָּאֵן, לְפִי שִׁכְתוֹב כָּאֵן סֹדֶר

תְּפִלָּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר ה' אֱלֹהִים אֵל תִּשְׁחַת

עִמָּךְ וְגו':

כּו וְאַתְּ פֶּלֶל אֵל יְהוָה וְאָמַר

אֲדֹנָי יְהוָה אֵל תִּשְׁחַת עִמָּךְ

וְנַחֲלֶתָּ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגִדְּךָ

אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד

חֲזָקָה:

וְצִלִּיתִי קָדָם יי וְאֶמְרִית יי אֱלֹהִים לֹא

תַּחֲבֹל עִמָּךְ וְאַחֲסַנְתָּךְ דִּי פִּרְקָתָא

בְּתַקְפָּךְ דִּי אֶפְקָתָא מִמִּצְרַיִם בְּיַדָא

תַּקִּיפָא:

כֹּז זָכוֹר לַעֲבֹדֶיךָ לְאַבְרָהָם

לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב אֵל תִּפְּנֹן אֵל

קְשִׁי הָעַם הַזֶּה וְאַל רִשְׁעוֹ וְאַל

חַטָּאתוֹ:

אֲדַכּוּר לְעַבְדֶּיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק

וּלְיַעֲקֹב לֹא תִתְפַּנֵּי לְקִשְׁיוֹת עַמָּא

הַדֵּין וּלְחֹבִיָּהוּן וּלְחַטֵּאֵיהוּן:

כח פֶּן יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר

הוֹצֵאתָנוּ מִנֶּשֶׁם מִבְּלִי יִכְלֹת

יְהוָה לְהַבִּיאָם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר

דִּבֶּר לָהֶם וּמִשְׁנֵאתוֹ אוֹתָם

הוֹצִיאָם לְהַמְתָּם בַּמִּדְבָּר׃

דִּלְמָא יִימְרוּן דִּירֵי אֲרַעָא דִּי

אַפְקִתְנָא מִתְמֵן מִדְּלִית יוּכְלָא דִּי

לְאַעְלוּתְהוֹן לְאַרַעָא דִּי מִלִּיל לְהוֹן

וּמִדְּסַנֵּי יְתְּהוֹן אַפְקִינוּן לְקַטְלוּתְהוֹן

בַּמִּדְבָּרָא׃

כַּט וְהֵם עַמֵּךְ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר

הוֹצִיאָתָ בְּכַחֲךָ הַגָּדֹל וּבְזַרְעֲךָ

הַנְּטוּיָה׃

וְאֵנוּן עֵמֶךְ וְאַחֲסִנְתָּךְ דִּי אֶפְקֵתָא
בְּחִילְךָ רַבָּא וּבִדְרֵעֶךְ מִרְמָמָא:

דברים פרק-י

א רביעי בַּעַת הַהוּא

אָמַר יְהוָה אֵלַי פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי
לִוְחֹת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁנִים וְעֵלָה
אֵלַי הַחֲרָה וְעַשִּׂיתָ לָךְ אֲרוֹן

עֵץ:

בְּעֵדְנָא הֵהִיא אָמַר יְיָ לִי פֶסֶל לָךְ

תָּרִין לוֹחֵי אֲבִנִּיא כִּקְדָּמַי וְסָק

לְקַדְּמִי לְטוֹרָא וְתַעֲבֹד לָךְ אֲרוֹנָא

דְּאֵעָא:

בעת ההיא. לסוף מ' יום נתרצה לי, ואמר

לי פסל לך ואח"כ ועשית ארון, ואני

עשיתי ארון תחלה, שכשאבא זה לוחות

בידי היכן אתנם, ולא זה הוא הארון

שעשה בצלאל, שהרי משכן לא נתעסקו

בו עד לאחר יום הכפורים, כי ברדתו מן
ההר צוה להם על מלאכת המשכן,
ובצלאל עשה משכן תחלה ואחר כך ארון
וכלים, נמצא זה ארון אחר היה, וזהו
שהיה יוצא עמהם למלחמה, ואותו
שעשה בצלאל לא יצא למלחמה אלא
בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה:

ב וְאַכָּתַב עַל הַלְּחָת אֶת
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלְּחָת
הָרֵאשִׁנִּים אֲשֶׁר שִׁבְרָתָ

וְשִׁמְתֶם בְּאֲרוֹן:

וְאֶכְתוּב עַל לוחֵיָא ית פִּתְגָמֵיָא דִּי הוּוּ

עַל לוחֵיָא קִדְמָאֵי דִּי תִּבְרָתָא וְתִּשְׁוֹנוּן

בְּאֲרוֹנָא:

וְאֶעֱשֶׂה אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים

וְאֶכְסֹל שְׁנֵי לִּחַת אֲבָנִים

כְּרֵאשְׁנֵים וְאֶעַל הַחֲרָה וְשְׁנֵי

הַלִּיחַת בִּידֵי:

וְעַבְדִּית אֲרוֹנָא דְאֶעִי שִׁטִּין וּפְסָלִית

תִּרְיִן לִוְחֵי אֲבִנִּיָּא כְּקִדְמָאִי וְסִלְקִית

לְטוּרָא וְתִרְיִן לִוְחֵיָא בִּידֵי:

ד וִיכְתֹּב עַל הַלְּחָת כַּמְּכָתֹב

הָרֵאשֹׁן אֶת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים

אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בָּהָר

מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהֵל

וַיִּתְּנֶם יְהוָה אֵלַי:

וְכָתַב עַל לִוְחֵיָא כְּכַתְּבָא קִדְמָאָה יֵת

עֲשֶׂרָא פִתְגָמִיָּא דִּי מַלְּיִל יֵי עִמְכוּן

בְּטוֹרָא מִגֹּ אֶשְׁתָּא בְּיוֹמָא דְקָהְלָא

וַיִּהְיוּ יְיָ לִי:

ה וְאֶפֶן וְאֵרֶד מִן הָהָר וְאֶשֶׁם

אֶת הַלְּחָת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר

עָשִׂיתִי וַיְהִי שֵׁם כְּאֶשֶׁר צִוֵּנִי

יְהוָה:

וְאֶת־פָּנִיתִי וְנִחַתִּית מִן טוֹרָא וְשׁוֹיִתִּי יֵת

לוֹחִיא בְּאֶרֶץ דִּי עֲבַדִּית וְהוּוּ תִמָּן

כְּמָא דִּי פִקְדֵנִי יְיָ:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרֹת

בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה שָׁם מֵת

אַהֲרֹן וַיִּקְבֹּר שָׁם וַיַּכְהֵן

אֶלְעָזָר בֶּנוֹ תַּחְתָּיו:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָטְלוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי יַעֲקֹב

לְמוֹסְרָה תָּמָן מִית אַהֲרֹן וְאֶת־קִבְר תָּמָן

וְשֵׁם אֶלְעָזָר בָּרָה תַּחְתּוֹהִי:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי יַעֲקֹב

מוֹסְרָה. מֵה עֲנִין זֶה לְכַאן, וְעוֹד זֶה

מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא
ממוסרות באו לבני יעקן, שנאמר ויסעו
ממוסרות וגו', ועוד שם מת אהרן, והלא
בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה
מסעות ממוסרות להר ההר, אלא אף זו
מן התוכחה, ועוד עשיתם זאת, כשמת
אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה
ונסתלקו ענני כבוד, יראתם לכם
ממלחמת מלך ערד, ונתתם ראש לחזור
למצרים, וחזרתם לאחוריכם שמונה
מסעות עד בני יעקן ומשם למוסרה, שם

נִלְחַמוּ לָכֶם בְּנֵי לֵוִי וְהָרְגוּ מִכֶּם וְאֹתָם

מֵהֶם, עַד שֶׁהַחֲזִירוּ אֹתְכֶם בְּדֶרֶךְ חֲזָרְתְּכֶם,

וּמִשֵּׁם חֲזָרְתֶּם הִגְדָּה הוּא חֵר הִגְדָּה:

וּ מִנָּשָׁם נָסְעוּ הַגִּדְגָּדָה וּמִן

הַגִּדְגָּדָה יִטְבַּתָּה אֶרֶץ נַחֲלֵי

מִיָּם:

מִתֵּמֶן נָטְלוּ לַגִּדְגָּד וּמִן גִּדְגָּד לִיִּטְבַּת

אֶרֶץ נִגְדָּא נַחֲלֵין דְּמִיין:

וּמִן הִגְדָּדָה וְגו'. וּבְמוֹסְרָה עֲשִׂיתֶם אֲבָל

כְּבֹד עַל מִיתָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שֶׁגֵּרְמָה לָכֶם

זאת, ונדמה לכם כאילו מת שם, וסמך
משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר
שקשה מיתתו של צדיקים לפני הקב"ה
ביום שנשתברו בו הלוחות, ולהודיעך
שהוקשה לו מה שאמרו נתנה ראש
לפרוש ממנו, ביום שעשו בו את העגל:

ח בַּעַת הַהוּא הִבְדִּיל יְהוָה אֶת
שֵׁבֶט הַלֵּוִי לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן
בְּרִית יְהוָה לְעַמּוֹ לִפְנֵי יְהוָה
לְשָׂרְתּוֹ וּלְבָרְךָ בְּשִׁמּוֹ עַד

הַיּוֹם הַזֶּה:

בְּעֶדְנָא הָהִיא אֶפְרַיִם יִי יֵת שְׁבֹטָא

דְּלֹוי לְמַטְל יֵת אַרְוֹן קִימָא דִּי לְמִיקָם

קָדָם יִי לְשִׁמְשׁוּתָהּ וּלְבִרְכָּא בְּשִׁמָּה עַד

יוֹמָא הַדִּין:

בעת ההוא הבדיל ה' וגו'. מוסב לענין

הראשון: בעת ההוא. בשנה הראשונה

לצאתכם ממצרים, וטעיתם בעגל, ובני

לוי לא טעו הבדילם המקום מכם. וסמך

מקרא זה לחזרת בני יעקן לומר שאף בזה

לא טעו בה בני לוי, אלא עמדו באמונתם:
לשאת את ארון. הלויים: לעמוד לפני ה'
לשרתו ולברך בשמו. הכהנים, והוא
נשיאת כפים:

ט על כן לא היה ללוי חלק
ונחלה עם אחיו: יהודה הוא
נחלתו כבאשר דבר: יהודה
אלהיה לו:

על כן לא יהיה ללוי חלק ואחסנא עם

אֲחוֹהִי מִתָּנִן דִּיהֶב לָהּ יִי אֲנוֹן

אֲחִסְנָתָה כָּמָא דִּי מַלִּיל יִי אֱלֹהֶךָ לָהּ:

על כן לא היה ללוי חלק. לפי שהובדלו

לעבודת מזבח ואינן פנויין לחרוש

ולזרוע: ה' הוא נחלתו. נוטל פרס מזומן

מבית המלך:

וְאֶנְכִי עֲמַדְתִּי בְּהָר פִּימִים

הָרֵאשִׁנִּים אֲרִבְעִים יוֹם

וְאֲרִבְעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה

אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהוּא לֹא אָבָה

יְהוָה הַשְׁחִיתָהּ:

וְאֵנָּה הָיִיתִי קָאֵם בְּטוֹרָא כְּיוֹמִין

קִדְמָאִין אַרְבַּעִין יָמִים וְאַרְבַּעִין לַיָּלִין

וְקָבִיל יְיָ צְלוֹתִי אֵף בְּזִמְנָא הַהוּא לֹא

אָבִי יְיָ לְחַבְלוֹתָהּ:

וְאֲנִי עֹמְדָתִי בָהֶר. לְקַבֵּל הַלּוּחוֹת

הָאֲחֵרוֹנוֹת, וְלִפִּי שֶׁלֹּא פִירַשׁ לְמַעַלְמָה כְּמָה

עֹמֵד בָּהֶר בְּעֻלְיָה אֲחֵרוֹנָה זֶה, חָזַר וְהִתְחִיל

בָּה: כִּימִים הָרִאשׁוֹנִים. שֶׁל לּוּחוֹת

הראשונות, מה הם ברצון אף אלו ברצון,
אבל האמצעיים שעמדתי שם להתפלל
עליכם, היו בכעס:

יֵא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ
לְמִסֵּעַ לִפְנֵי הָעָם וַיֵּבֹאוּ
וַיִּירָשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָם לְתַת לָהֶם:

וַאֲמַר יִי לִי קוּם זֵיל לְמִטּוֹל קָדָם עַמָּא
וַיַּעֲלוּ וַיִּירָתוּן יְת אֶרְעָא דִּי קִימִית

לֹא־בִהְיוֹן לְמִתְּן לְהוֹן:

וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי וְגו' . אַע"פ שִׁסְרַתָּם

מֵאַחֲרָיו וְטַעֲיִתָּם בַּעֲגָל, אִמָּר לִי כֹךְ נָחָה

אֶת הָעַם וְגו' :

יב חֲמִישִׁי וְעַתָּה

יִשְׂרָאֵל מָה יִהְיֶה אֲלֵהֶיךָ שְׂאֵל

מִנְעָמֶךָ כִּי אָם לִירְאָה אֶת

יִהְיֶה אֲלֵהֶיךָ לְלִכּוֹת בְּכָל

וְרַכֵּיו וְלֹאֲהַבָּה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד

אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיךָ בְּכָל לְבַבְךָ

וּבְכָל נַפְשְׁךָ׃

וְכַעַן יִשְׂרָאֵל מָה יִי אֱלֹהֶךָ תַּבַּע מִנֶּךָ

אֱלֹהֶיךָ לְמַדְחַל קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ לְמַהֶךָ

בְּכָל אֲרָחַן דְּתִקְנֶנּוּ קַדְמוֹהֵי וּלְמַרְחָם

יְתֵה וּלְמַפְלַח קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ בְּכָל לִבְךָ

וּבְכָל נַפְשְׁךָ׃

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל. אַעֲ"פ שַׁעֲשִׁיתָם כָּל זֹאת,

עֹודְנוּ רַחֲמֵיו וְחַבְתּוּ עֲלֵיכֶם, וּמִכֹּל מֶה
שֶׁחֲטִאתֶם לְפָנָיו אֵינוֹ שׂוֹאֵל מִכֶּם כִּי אִם
לִירְאָה וְגו': כִּי אִם לִירְאָה וְגו'. רְבוּתֵינוּ
דְּרֵשׁוּ מִכָּאן, הַכֹּל בִּידֵי שָׁמַיִם חוּץ מִירְאַת
שָׁמַיִם:

יִגְלֹשְׁמֹר אֶת מַצֹּת יִהְיֶה וְאֶת
חֲקֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצֹּדֶה הַיּוֹם
לְטוֹב לָךְ:

לְמַטֵּר יְתַּ פְּקוּדֵי־אֵל דִּי וִיתַּ קִּימוּהֵי
דֵּאֲנֵא מִפְּקֻדָּךְ יוֹמָא דִּין לְדִי־טַב לָךְ:

לְשִׁמּוֹר אֶת מִצּוֹת ה' . וְאֵף הִיא לֹא לַחֲנָם,

אֲלֹא לְטוֹב לְךָ שֶׁתִּקְבְּלוּ שְׂכָר:

יֵד הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם

וְהַשָּׁמַיִם הַשָּׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל

אֲשֶׁר בָּהּ:

הֵא דֵּי אֱלֹהֶיךָ שָׁמַיָא וְהַשָּׁמַיִם שָׁמַיָא

אֲרֶעָא וְכָל דֵּי בָהּ:

הֵן לָהּ אֱלֹהֶיךָ . הַכֹּל , וְאֵעֶפ"כּ רַק

בְּאֲבוֹתֶיךָ חֲשַׁק ה' מִן הַכֹּל:

טו רַק בַּאֲבֹתֶיךָ חֶשֶׁק יִהְיֶה

לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְחַר בְּזֶרְעוֹ

אֲחֵרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים

כִּי־זֶה הַיּוֹם הַזֶּה:

לְחֹד בַּאֲבֹתְךָ צִבִּי יִי לְמַרְחֵם יִתְהוֹן

וְאַתְרֵעִי בְּבִנְיָהוֹן בְּתִרְיָהוֹן בְּכוֹן מִכָּל

עַמֵּי־אֵל כִּי־מָא הָדִין:

בָּכֶם. כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם חֲשׂוֹקִים מִכָּל הָעַמִּים

הַיּוֹם הַזֶּה:

טז וּמִלֶּתְכֶם אֵת עַרְלַת לְבַבְכֶם

וְעִרְפְּכֶם לֹא תִקְשׁוּ עוֹד:

וְתַעֲדוּן יֵת טַפְּשׁוֹת לְבָכוֹן וְקִדְלָכוֹן לֹא

תִּקְשׁוּן עוֹד:

עֲרַלְת לְבַבְכֶם. אוֹטֶם לְבַבְכֶם וְכִיסוּיוֹ:

יז כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי

הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדָנִים הָאֵל

הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא

יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שַׁחַד:

אֲרִי יִי אֱלֹהֵכֹן הוּא אֱלֹהָא דִּינִין וּמְרִי

מִלְכִין אֱלֹהָא רַבָּא גְבָרָא וְדַחִילָא דִּי

לִית קְדָמוּהִי מַסֵּב אַפִּין וְאַף לָא

לְקַבֵּלָא שְׁחָדָא:

וְאֲדוּנִי הָאֲדוּנִים. לֹא יוּכַל שׁוּם אֲדוּן

לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ: לֹא יֵשֶׁא פָנִים. אִם

תִּפְרְקוּ עוֹלָו: וְלֹא יִקַּח שְׁחָד. לְפִיִּסוּ

בַּמִּזֶּן:

יְיָ עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה

וְאַהֲב גֵּר לְתַת לוֹ לֶחֶם

וְשִׂמְלָה:

עֶבֶד דִּין יְתֵם וְאַרְמָלָא וְרַחֵם גִּיּוֹרָא

לְמַתָּן לָהּ מִזֹּנָא וְכֶסֶף:

עשה משפט יתום ואלמנה. הרי גבורה,

ואצל גבורתו אתה מוצא ענותנותו:

ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה. ודבר

חשוב הוא זה, שכל עצמו של יעקב אבינו

על זה התפלל, ונתן לי לחם לאכול ובגד

ללבוש:

יְיָ וְאַהֲבָתָם אֶת הָגֵר כִּי גֵרִים

הִיִּיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

וְתִרְחֲמוּן יְת גִּיּוֹרָא אֲרִי דִּירִין הִוִּיתוּן

בְּאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם:

כִּי גֵרִים הִיִּיתֶם. מוֹם שְׂבָךְ אֵל תֹּאמַר

לְחִבְרָד:

כ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֶתֹ

תַּעֲבֹד וְבוֹ תִדְבֹּק וּבְשִׁמּוֹ

תִּשָּׁבַע:

יְת יִי אֱלֹהֶךָ תִדְחַל וְקַדְמוֹהִי תִפְלַח

וְלִדְחַלְתָּהּ תִּקְרַב וּבְשִׁמָּהּ תִּקְיָם:

את ה' אלהיך תירא. ותעבוד לו ותדבק

בו, ולאחר שיהיו בך כל המדות הללו, אז

בשמו תשבע:

כא הוא תִּהְיֶה וְהוּא אֱלֹהֶיךָ

אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּךָ אֵת הַגְּדֹלָת

וְאֵת הַנּוֹרְאָת הָאֵלֹה אֲשֶׁר

רָאוּ עֵינֶיךָ:

הוא תִּשְׁבַּחְתָּךְ וְהוּא אֱלֹהֶךָ דַּעַבְד עִמָּךְ

יֵת רַב־רַבְתָּא וַיֵּת חֲסִינְתָּא הָאֱלִין דִּי

חֲזוּ עֵינֵיהּ:

כב בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיהָ

מִצָּרִימָה וְעַתָּה שָׁמָּה יְהוֹה

אֱלֹהֶיהָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרַב:

בְּשִׁבְעִין נֶפֶשׁן נָחְתוּ אֲבֹתָךְ לְמִצְרַיִם

וְכַעַן שׁוֹיךְ יִי אֱלֹהֶךָ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיָא

לְמִסְגֵּי:

א וְאַהֲבַתְּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

וְשָׂמֶרְתָּ מִשְׁמֶרֶתוֹ וְחֻקֹּתָיו

וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֹתָיו כָּל הַיָּמִים:

וְתִרְחַם יְיָ אֱלֹהֶךָ וְתֵט מִטַּר

מִימְרָה וּקִימוֹהִי וְדִינוֹהִי וּפְקוּדוֹהִי כָּל

יוֹמֶיָא:

ב וַיִּדְעֶתֶם הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת

בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ וְאֲשֶׁר

לֹא רָאוּ אֶת מוֹסַר יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם אֶת גְּדִלּוֹ אֶת יְדוֹ

הַחֲזָקָה וְזָרְעוֹ הַנְּטוּיָה:

וְתִדְעוּן יוֹמָא דִּין אֲרִי לֹא יֵת בְּנִיכּוֹן

דִּי לֹא יִדְעוּ וְדִי לֹא חֲזוּ יֵת אֶלְפָנָא

דִּי אֱלֹהֵכּוֹן יֵת רְבוּתָהּ יֵת יְדָהּ תִּקְיָפָא

וְדָרְעָה מְרִמָּא:

וידעתם היום. תנו לב לדעת ולהבין

ולקבל תוכחתי: כי לא את בניכם. אני

מדבר עכשיו, שיוכלו לומר אנו לא ידענו

ולא ראינו בכל זה:

ג וְאֵת אֲתֹתָיו וְאֵת מַעֲשָׂיו

אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ מִצְרַיִם

לְפָרְעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְלָכֵל

אֶרְצוֹ:

וַיֵּת אֶת־תּוֹתָהּ וַיֵּת עֹבְדוֹתַי דִּי עֶבֶד בְּגוֹ

מִצְרַיִם לְפָרְעָה מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם וְלָכֵל

אֶרֶעָה:

ד וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְחֵיל מִצְרַיִם

לְסוּסָיו וְלָרֶכֶבֹּוּ אֲשֶׁר הִצִּיף

אֶת מִי יָם סוּף עַל פְּנֵיהֶם

בְּרֹדֶפֶם אַחֲרֵיכֶם וַיֹּאבְדוּם

יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

וְדִי עֶבֶד לְמַשְׁרֵית מִצְרַיִם לְסוּסוֹתָהּ

וְלָרְתִּיכֹהֵי דִי אֲטִיף יָת מִי יִמָּא דְסוּף

עַל אֲפִיָּהוֹן בְּמֶרְדָּפָהוֹן בְּתִרְיָכוֹן

וְאוֹבְדָנוֹן יְיָ עַד יוֹמָא הַדִּין:

הַיּוֹאֲשֵׁר עָשָׂה לָכֶם בְּמֶדְבָּר עַד

בְּאַכְכֶם עַד הַמָּקוֹם הַזֶּה:

וְדִי עֶבֶד לְכוֹן בְּמִדְבָּרָא עַד מִיתִיכוֹן

עַד אֲתָרָא הַדִּין:

וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָן וּלְאֲבִירָם

בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן רְאוּבֵן אֲשֶׁר

פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ

וַתִּבְלַעַם וְאֶת בְּתִיָּהֶם וְאֶת

אֶהֱלִיָּהֶם וְאֶת כָּל הַיְּקוּם אֲשֶׁר

בְּרֶגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל:

וְדִי עֶבֶד לְדָתָן וּלְאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב

בַּר יְרֵאֻבֵּן דִּי פִתְחַת אֶרְעָא יֵת פּוּמָה
וּבְלָעֵתְנוּן וֵית אַנְשׁ בְּתִיהוֹן וֵית
מִשְׁכְּנֵיהוֹן וֵית כָּל יְקוּמָא דִּי עֲמֵהוֹן
בְּגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

בקרב כל ישראל. כל מקום שהיה אחד
מהם בורה, הארץ נבקעת מתחתיו
ובולעתו, אלו דברי רבי יהודה, אמר לו
רבי נחמיה, זהלא כבר נאמר ותפתח
הארץ את פיה, ולא פיותיה, אמר לו ומה
אני מקיים בקרב כל ישראל, אמר לו

שנעשית הארץ מדרון כמשפך, וכל מקום
שהיה אחד מהם, היה מתגלגל ובא עד
מקום הבקיעה: ואת כל היקום אשר
ברגליהם. זה ממונו של אדם, שמעמידו
על רגליו:

וְכִי עֵינֵיכֶם הִרְאֹת אֶת כָּל
מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה:
אֲרִי עֵינֵיכֶם חֲזָאן יָת כָּל עֹבְדֵי דֵי
רַבָּא דִּי עֶבֶד:

כי עיניכם הרואות. מוסב המקרא על

הַאֲמֹר לְמַעַלְהָ, כִּי לֹא אֵת בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא

יָדְעוּ וְגו', כִּי אִם עִמָּכֶם, אֲשֶׁר עֵינֵיכֶם

הֲרֹאוֹת וְגו':

ח וְשִׁמְרֶתֶם אֶת כָּל הַמִּצְוָה

אֲשֶׁר אֶנְכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם לַמַּעַן

תַּחֲזִקוּ וּבִאתֶם וִירְשֶׁתֶם אֶת

הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי עֹבְרִים

שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

וְתִטְרוֹן יֵת כָּל תַּפְקֻדָּתָא דִּי אֲנָא

מִפְקֹדֶךָ יוֹמָא דִּין בְּדִיל דְּתַתְּקֹפוּן

וְתַעֲלוּן וְתִירְתוּן יְת אֲרַעָא דִּי אַתוּן

עֲבֵרִין תַּמָּן לְמִירְתָּהּ:

ט וְלִמְעַן תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל

הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה

לְאַבְרָהָם לָתֵת לָהֶם וְלִזְרָעָם

אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ:

וּבְדִיל דְּתוֹרְכוּן יוֹמִין עַל אֲרַעָא דִּי

קָיִים יִי לְאַבְרָהָם לְמַתָּן לְהוּן

וּלְבְנֵיהוֹן אֶרְעָא עֲבָדָא חֲלָב וְדָבָשׁ:

טריטרי
כּי הארץ אשר

אתה בא שמה לרשתה לא

בארץ מצרים הוא אשר

יצאתם משם אשר תזרע את

זרעך והשקית ברגלך כגן

הירק:

אֲרִי אֶרְעָא דִּי אַתָּ עָלִל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ
לֹא כְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם הִיא דִּי נִפְקָתוֹן
מִתַּמָּן דִּי תִזְרַע יֵת זֶרַעַךְ וּמִשְׁקָתָ לָּהּ
בְּרִגְלָךְ כְּגִנְתָּא יִרְקָא:

לֹא כַּאֲרֶץ מִצְרַיִם הִיא. אֲלֵא טוֹבָה
הִימָנָה, וְנֹאמְרָה הַבִּטְחָה זֶה לְיִשְׂרָאֵל
בִּיצִיאתָם מִמִּצְרַיִם, שֶׁהִיוּ אוֹמְרִים שְׂמָא
לֹא נִבּוֹא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וַיִּפֹּה כְּזוֹ, יְכוּל
בַּגְּנוּתָהּ הַכְּתוּב מִדְּבַר, וְכֵן אָמַר לָהֶם לֹא
כַּאֲרֶץ מִצְרַיִם הִיא אֲלֵא רַעָה הִימָנָה,

תלמוד לומר וחברון שבע שנים נבנתה
וגו', אדם אחד בנאן, וחם בנה צוען
למצרים בנו וחברון לכנען, דרך ארץ אדם
בונה את הנאה ואחר כך בונה את הכעור,
שפסולתו של ראשון הוא נותן בשני,
ובכל מקום החביב קודם, הא למדת
שחברון יפה מצוען, ומצרים משובחת
מכל הארצות, שנאמר כגן ה' כארץ
מצרים, וצוען שבה מצרים היא, שהיתה
מקום מלכות, שכן הוא אומר כי היו
בצוען שריו, וחברון פסולתה של ארץ

ישראל, לכך הקצוה לקבורת מתים,
ואע"פ כן היא יפה מצוען. ובכתובות
דרשו בענין אחר, אפשר אדם בונה בית
לבנו הקטן ואח"כ לבנו הגדול, אלא
שמבונה על אחד משבעה בצוען: אשר
יצאתם משם. אפילו ארץ רעמסם אשר
ישבתם בה, והיא במיטב ארץ מצרים,
שנאמר במיטב הארץ וגו', אף היא אינה
כארץ ישראל: והשקית ברגלך. ארץ
מצרים היית צריכה להביא מים מנילוס
ברגליך, ולהשקותה צריך אתה לנדד

משנתך ולעמול, והנמוך שותה ולא
הגבוה, ואתה מעלה המים מן הנמוך
לגבוה, אבל זו למטר השמים תשתה מים,
אתה ישן על מטתך והקב"ה משקה נמוך
וגבוה, גלוי ושאינו גלוי, כאחת: כגן
הירק. שאין די לו בגשמים ומשקין אותו
ברגל ובכתף:

יֵא וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים
שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים
וּבִקְעוֹת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה

מִיָּם:

וְאֶרְעָא דִּי אֲתוֹן עֲבֵרִין תַּמָּן לְמִירְתָּהּ

אֶרֶע טוֹרִין וּבִקְעָן לְמַטָּר שְׁמִיָּא תִּשְׁתִּי

מִיָּא:

אֶרֶץ הָרִים וּבִקְעוֹת. מְשׁוּבָּח הָהָר מִן

הַמִּישׁוֹר, שֶׁהַמִּישׁוֹר בְּבֵית כּוֹר אֶתָּה זֹרֵעַ

כוֹר, אֲבָל הָהָר, בֵּית כּוֹר מִמֶּנּוּ חֲמֶשֶׁת

כוֹרִין, אַרְבַּע מֵאַרְבַּע שְׁפוּעֵיו וְאַחַד

בְּרֹאשׁוֹ: וּבִקְעוֹת. הֵן מִישׁוֹר:

יב אֶרֶץ אֲשֶׁר יְחֻזָּה אֱלֹהֶיךָ

דֹרֵשׁ אֹתָהּ תִּמְיֹד עֵינַי יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד

אַחֲרִית שָׁנָה:

אֶרְעָא דִּי אֱלֹהֶךָ תִּבְעַ יְתָה תְּדִירָא

עֵינַי דִּי אֱלֹהֶךָ בָּהּ מִרִּישָׁא דְשַׁתָּא

וְעַד סוּפָא דְשַׁתָּא:

אשר ה' אלהיך דורש אותה. והלא כל

הארצות הוא דורש, שנאמר להמטיר על

ארץ לא איש, אלא כביכול אינו דורש

אלא אותה, וע"י אותה דרישה שדורשה,

דורש את כל הארצות עמה: תמיד עיני
ה' אלהיך בה. לראות מה היא צריכה
ולחדש בה גזרות, עתים לטובה ועתים
לרעה כו', כדאיתא בר"ה: מרשית
השנה. מר"ה נדון מה יהא בסופה:

יְהִיָּה אִם שָׁמַעַתְּ שְׁמִיעוּ אֶל
מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוָּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְלָעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם

וּבְכָל נַפְשָׁכֶם:

וַיְהִי אִם קִבַּלְא תִקְבְּלוֹן לְפִקּוּדֵי דִי
אַנָּא מִפְּקֹד יִתְכוֹן יוֹמָא דִין לְמַרְחָם יִתְּ
יִי אֱלֹהֵכוֹן וּלְמַפְלַח קִדְמוֹהִי בְּכָל
לְבָכוֹן וּבְכָל נַפְשָׁכוֹן:

וְהִיא אִם שְׁמוּעָה. וְהִיא, מוֹסֵב עַל הָאֲמֹר
לְמַעַלְהָ לְמַטֵּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתַּח מֵיָם: וְהִיא
אִם שְׁמוּעָה תִּשְׁמַעוּ. אִם תִּשְׁמַע בִּישָׁן
תִּשְׁמַע בַּחֲדָשׁ, וְכֵן אִם שִׁכַּח תִּשְׁכַּח, אִם
הִתְחַלַּת לְשִׁכּוּחַ, סוּפֹךְ שִׁתְּשַׁכַּח כּוֹלָה,

שכן כתיב במגלה אם תעזבני יום יומים
אעזבך: מצוה אתכם היום. שיהיו עליכם
חדשים כאילו שמעתם בו ביום: לאהבה
את ה'. שלא תאמר הרי אני לומד בשביל
שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רב, בשביל
שאקבל שכר, אלא כל מה שתעשו עשו
מאהבה, וסוף הכבוד לבא: ולעבדו בכל
לבבכם. עבודה שהיא בלב, וזו היא
תפלה, שהתפלה קרויה עבודה, שנאמר
אלהך די אנת פלח ליה בתדירא, וכי יש
פולחן בבבל, אלא על שהיה מתפלל,

שנאמר וכוין פתיחן ליה וגו', וכן בדוד
הוא אומר, תכון תפילתי קטורת לפניך:
בכל לבבכם ובכל נפשכם. והלא כבר
הזהיר בכל לבבך ובכל נפשך, אלא
אזהרה ליחיד אזהרה לציבור:

יד ונתתי מטר ארצכם בעתו
יורה ומלקוש ואספת דגנה
ותירשך ויצהרך:

ואתן מטר ארעכון בעדנה בכיר
ולקיש ותכנוש עבורך וחמרך ומשחך:

**וְנָתַתִּי מִטֶּר אֲרָצְכֶם. עֲשִׂיתֶם מָה
שֶׁעָלִיכֶם, אִף אֲנִי אַעֲשֶׂה מָה שֶׁעָלִי:
בַּעֲתוֹ. בְּלִילוֹת, שֶׁלֹּא יִטְרִיחוּ אֹתְכֶם. דְּבַר
אֶחָד בַּעֲתוֹ, בְּלִילֵי שַׁבָּתוֹת, שֶׁהַכֹּל מִצּוּיִין
בַּבַּתִּיָּהִם: יוֹרָה. הִיא רִבִּיעָה הַנוֹפֶלֶת לְאַחֵר
הַזִּרְיָעָה, שֶׁמְרוּזָה אֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַזִּרְעִים:
וּמִלְקוֹשׁ. רִבִּיעָה הַיּוֹרֶדֶת סָמוּךְ לְקִצִּיר,
לְמִלְאוֹת הַתְּבוּאָה בִּקְשִׁיָּה, וְלִשְׁוֹן מִלְקוֹשׁ
דְּבַר הַמְּאוּחָר, כַּדְּמַתְּרַגְמִינָן וְהִיא
הַעֲטוּפִים לְלִבָּן, לְקִשְׁיָא. דְּבַר אֶחָד, לְכַךְ
נִקְרָאת מִלְקוֹשׁ, שִׁיּוֹרֶדֶת עַל הַמְּלִילוֹת**

וְעַל הַקְּשִׁיין: וְאִסְפַּת דַּגָּנְךָ. אֵתָה תִּאֲסַפְנוּ
אֶל הַבַּיִת וְלֹא אוֹיְבֶיךָ, כַּעֲנִין שֶׁנֶּאֱמַר אִם
אֵתָן אֶת דַּגָּנְךָ וְגו' כִּי מֵאֲסַפְיוֹ יֵאֱכֹלֶהוּ,
וְלֹא כַּעֲנִין שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה אִם זֶרַע יִשְׂרָאֵל
וְגו':

טו וְנָתַתִּי עֲשָׂב בְּשִׂדְךָ
לְבַהֲמֹתֶךָ וְאֶכְלָתָּ וְשִׁבְעָתָּ:
וְאַתָּן עֲשָׂבָא בְּחֶקְלְךָ לְבַעֲיָרְךָ וְתִיכּוֹל
וְתִשְׁבַּע:

וְנָתַתִּי עֲשָׂב בְּשִׂדְךָ. שְׂלֵא תִצְטָרֵךְ

להוליכה למדבריות. דבר אחר, שתהיה
גויז תבואתך כל ימות הגשמים, ומשליך
לפני בהמתך, ואתה מונע ירך ממנה
שלשים יום קודם לקציר, ואינה פוחתת
מדגנה: ואכלת ושבעת. הרי זו ברכה
אחרת, שתהא ברכה מצויה בפת בתוך
המעים, ואכלת ושבעת:

טז הַשְׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה
לְבַבְכֶם וְסִרְתֶּם וְעַבַּדְתֶּם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם

לָהֶם:

אֶסְתַּמְרוּ לָכֹון דִּלְמָא יִטְעֹון לְבָכֹון
וְתִסְטֹון וְתִפְלָחוּן לְטַעֲוֹת עַמִּיָּא
וְתִסְגְּדֹון לְהוֹן:

הַשְׁמְרוּ לָכֶם. כִּיֹּון שְׁתַּהִיֹּו אוֹכְלִים
וְשֹׁבְעִים, הַשְׁמְרוּ לָכֶם שְׁלֹא תִבְעֹטוּ, שְׂאִין
אָדָם מִזֶּרֶד בַּהֲקַב"ה אֵלֹא מִתּוֹךְ שְׁבִיעָה,
שֶׁנֶּאֱמַר פֶּן תֹּאכַל וְשִׁבַּעַת, וּבִקְרֹךְ וְצֹאנֶךָ
יִרְבִּיֹון, מֵהָ הוּא אֹמֵר אַחֲרָיו, וְרֵם לְבַבְךָ
וְשִׁכַחַת: וּסְרַתָם. לְפָרוֹשׁ מִן הַתּוֹרָה,

ומתוך כך ועבדתם אלהים אחרים, שכיון
שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק
בעבודת אלילים, וכן דוד הוא אומר, כי
גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר
לך עבוד וגו', ומי אמר לו כן, אלא כיון
שאני מגורש מלעסוק בתורה, הריני קרוב
לעבוד אלהים אחרים: אלהים אחרים.
שהם אחרים לעובדיהם, צועק אליו ואינו
עונהו, נמצא עשוי לו כנכרי:

יְיָ וְאַחֲרָהּ אֵף יְהוָה בְּכֶם וְעֵצָר
אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יְהוָה מִטָּר

וְהֵאָדַמָּה לֹא תִתֶּן אֶת יְבוּלָהּ

וְאֲבֹדְתָם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ

הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְחֻזָּה נָתַן לָכֶם:

וַיִּתְּקוּף רָגְזָא דִּי בְכוּן וַיַּחֲוֹד יֵת שְׁמִיָּא

וְלֹא יְהִי מִטְרָא וְאַרְעָא לֹא תִתֶּן יֵת

עַל־לִתָּהּ וְתִיבְדוּן בְּפִרְיֵהּ מֵעַל אֲרָעָא

טַבְתָּא דִּי יְהֵב לְכוּן:

את יבולָהּ. אף מה שאתה מוביל לָהּ,

בענין שנאמר זרעתם הרבה והבא מעט:

ואבדתם מהרה. על כל שאר היסודין
אגלה אתכם מן האדמה שגרמה לכם
לחטוא, משל למי ששלח בנו לבית
המשתה, והיה יושב ומפקידו אל תאכל
יותר מצרכך שתבא נקי לביתך, ולא
השגיח הבן ההוא, אכל ושתה יותר
מצרכו והקיא וטנף את כל בני המסיבה,
נטלוהו בידי וברגליו וזרקוהו אחורי
פלטרין: מהרה. איני נותן לכם ארכא,
ואם תאמרו והלא נתנה ארכא לדור
המבול, שנאמר והיו ימיו מאה ועשרים

שנה, דור המבול לא היה להם ממי
ללמוד, ואתם יש לכם ממי ללמוד:

יְהוָה וְשִׁמְתָם אֶת דְּבָרֵי אֱלֹהֵי עַל
לְבַבְכֶם וְעַל נַפְשֵׁיכֶם וְקִשְׁרֹתֵיכֶם
אֶתֶם לְאוֹת עַל יְדֵיכֶם וְהִיוּ
לְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:

וְתִשׁוּן יְתִי פֶתַח מִי אֵלֶיךָ עַל לְבָבוֹךָ וְעַל
נַפְשְׁכוֹךָ וְתִקְטְרוֹן יִתְהוֹן לְאֵת עַל יְדֵיכֶם
וְיִהְיוּ לְתַפְלִין בֵּין עֵינֵיכֶם:

ושמתם את דברי. אף לאחר שתגלו היו
מצויינים במצות, הניחו תפילין, עשו
מזוזות, כדי שלא יהיו לכם חדשים
כשתחזרו, וכן הוא אומר הציבי לך
ציונים:

יֵט וְלִמְדֶתֶם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם
לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ
וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ
וּבְקוּמְךָ:

וְתִלְפֹן יְתִהוֹן יְתִיכֹן לְמַלְלָא בְּהוֹן

בְּמִתְבָּךְ בְּבֵיתְךָ וּבְמַהֲכֶךָ בְּאַרְחָא

וּבְמִשְׁכְּבֶךָ וּבְמִקְיָמְךָ:

לְדַבֵּר בָּם. מַשְׁעָה שֶׁהֵבֵן יוֹדֵעַ לְדַבֵּר
לְמַדְהוּ תוֹרָה צוּה לָנוּ מִשָּׁה, שִׁיחָא זֶה
לְמוֹד דְּבוּרוֹ, מִכָּאן אִמְרוּ, כְּשֶׁהִתִּינוּק
מִתַּחִיל לְדַבֵּר, אֲבִיו מְסִיחַ עִמּוֹ בְּלִשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ וּמִלְּמִדּוֹ תוֹרָה, וְאִם לֹא עָשָׂה כֵן,
הֲרִי הוּא כֹּאֵל קוֹבְרוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וּלְמַדְתֶּם
אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם וְגו':

כ וְכִתְּבֶתְהֶם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ

וּבְשַׁעֲרֵיהֶֽם׃

וְתִכְתְּבֵנּוּן עַל מְזוֹזֵינָן וְתִקְבְּעֵנּוּן בְּסִפֵּי

בֵּיתְךָ וּבַתְּרַעֲיֶיךָ׃

כֹּא לְמַעַן יֵרְבוּ יְמֵיכֶם וַיְמִי

בְּנֵיכֶם עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר

נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם לְתַת

לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל הָאָרֶץ׃

בְּדִיל דִּיסְגֹון יוֹמֵיכֹון וַיּוֹמֵי בְנֵיכֹון עַל

אֶרֶץ דִּי קָיִים יִי לְאַבְרָהָם לְמַתָּן

לְהוֹן כִּיּוֹמֵי שְׁמִיָּא עַל אֲרָעָא:

לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם. אִם

עֲשִׂיתֶם כֵּן יִרְבוּ, וְאִם לֹא לֹא יִרְבוּ, שְׁדַבְרֵי

תּוֹרָה נִדְרָשִׁין מִכֻּל לֹא הֵן וּמִכֻּל הֵן

לֹא: לָתֵת לָהֶם. לָתֵת לָכֶם אֵין כְּתִיב כֹּאן,

אִלָּא לָתֵת לָהֶם, מִכֹּאן מְצִינוּ לְמַדִּים

תַּחֲיִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה:

שְׁבִיעִי -

במחוברות

מפטיר כי אם שמר

תשמרון את כל המצוה

הזאת אשר אנכי מצוה

אתכם לעשותה לאהבה את

יהוה אלהיכם ללכת בכל

דְּרַכֵּיוֹ וְלִדְבָקָהּ בּוֹ:

אֲרִי אִם מִטֵּר תִּטְרוֹן יְתָ כָּל תִּפְקֹדְתָא

הֵדָא דִּי אֲנָא מִפְּקֹד יִתְכוֹן לְמַעֲבָדָהּ

לְמַרְחָם יְתָ יִי אֱלֹהֵכוֹן לְמַהֲךָ בְּכָל

אֲרִחֹן דִּתְקַנֵּן קְדָמוֹהִי וְלֹאֲתִקְרָבָא

לְדַחֲלִתָּהּ:

שִׁמְר תִּשְׁמְרוֹן. אִזְהַרְת שְׁמִירוֹת הַרְבֵּה,

לְהִזְהַר בְּתַלְמוּדוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁתַּכַּח: לְלַכַּת

בְּכָל דְּרַכֵּיוֹ. הוּא רַחוּם וְאַתָּה תִּהְיֶה רַחוּם,

הוּא גּוֹמֵל חֲסָדִים וְאַתָּה גּוֹמֵל חֲסָדִים:

וּלְדַבְקָהּ בּוֹ. אִפְשָׁר לֵאמֹר כֵּן, וְהִלָּא אֵשׁ
אוֹכֵלָה הִוא, אֵלֹא הִדְבַּק בְּתַלְמִידִים
וּבַחֲכָמִים, וּמַעֲלָה אֲנִי עָלֶיךָ כִּאִילוֹ נִדְבַקְתָּ
בּוֹ:

כֹּגֶן וְחֹרֵישׁ יִחְזָה אֶת כָּל הַגּוֹיִם
הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיכֶם וַיִּרְשָׁתֶם גּוֹיִם
גְּדֹלִים וְעַצְמִים מִכֶּם:

וַיִּתְּרֶךְ יְיָ יֵת כָּל עַמֵּמִיא הָאֵלִין
מִקֶּדְמִיכוֹן וַתִּירָתוֹן עַמֵּמִין רַבִּיבִין
וַתִּקִּיפִין מִנְכוֹן:

והוריש ה'. עשיתם מה שעליכם, אף אני

אעשה מה שעלי: ועצמים מכם. אתם

גבורים והם גבורים מכם, שאם לא

שישראל גבורים, מה השבח ההוא

שמשבח את האמוריים לומר ועצומים

מכם, אלא אתם גבורים משאר האומות,

והם גבורים מכם:

כִּד כָּל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כֶּפֶךָ

רַגְלֶיךָ בּוֹ לָכֶם יְהִי מִן

הַמִּדְבָּר וְהַבְּנוֹן מִן הַנָּהָר

נֶהָר פָּרַת וְעַד הַיָּם הָאֲחֵרוֹן

יְהִיָּה גְבֻלָּכֶם:

כָּל אֲתָרָא דִּי תִדְרוּךְ פִּרְסַת רַגְלָכוֹן בֵּהּ

דְּלָכוֹן יְהִי מִן מִדְבָּרָא וּלְבָנָן מִן נִהָרָא

נֶהָר פָּרַת וְעַד יַמָּא מַעַרְבָא יְהִי

תְּחוּמָּכוֹן:

כֵּה לֹא יִתְיַצֵּב אִישׁ בְּפָנֶיכֶם

פִּתְחֵיכֶם וּמִזְרָאֵכֶם יִתֵּן יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם עַל פָּנֶי כָּל הָאָרֶץ

אֲשֶׁר תִּדְרֹכּוּ בָּהּ כֹּאֲשֶׁר דָּבַר

לָכֶם:

לֹא יִתְעַתֵּד אִישׁ קִדְמִיכּוֹן דַּחֲלִתְכוֹן

וְאִימֶתְכוֹן יִתֵּן יְיָ אֱלֹהֶיכּוֹן עַל אַפִּי כָּל

אֲרָעָא דִּי תִדְרֹכּוֹן בָּהּ כִּמָּה דִּי מִלִּיל

לָכוֹן: ססס:

לֹא יִתִּיצַב אִישׁ וְגו'. אֵין לִי אֱלֹא אִישׁ,

אוֹמָה וּמִשְׁפָּחָה וְאִשָּׁה בְּכַשְׂפִּיהָ מִנִּין,

תִּלְמוּד לֹא יִתִּיצַב מִכָּל מְקוֹם, א"כ

מָה תִּלְמוּד לֹא יִתִּיצַב אִישׁ, אֲפִילוּ כְּעוֹג מֶלֶךְ

הבשן: פחדכם ומוראכם. והלא פחד הוא

מורא, אלא פחדכם על הקרובים,

ומוראכם על הרחוקים: פחד. לשון

בעיתת פתאום: מורא. לשון דאגה מימים

רבים: כאשר דבר לכם. והיכן דבר, את

אימתי אשלח לפניך וגו': חסלת פרשת

עקב: